

Beledigende broccoli versus beziel paternalisme

Tijdens zijn Participatielezing eerder dit jaar bracht Tim S'Jongers preventiewerkers ten tonele die bij het voorlichten over gezonde voeding aan kinderen in het onderwijs uitleggen dat ze broccoli moeten eten vanwege de vitamine-opbouw. Voor Tim S'Jongers vormen deze preventiewerkers het levende bewijs van professionele minachting voor de ervaringswereld van kwetsbare mensen. Zeker als ze hun boodschap verkondigen zonder te weten dat de kinderen waartegen ze praten zonder ontbijt op school komen. Hij vindt dat stuitend. Het boekje dat van zijn lezing is gemaakt kreeg als titel mee: *Beledigende broccoli*.

S'Jongers weet waar hij over praat, zegt hij. Hij heeft in de nachtopvang in Antwerpen met verslaafde dakloze mensen gewerkt, terwijl hij overdag zes kilometer verder in de collegebanken zat voor zijn studie Politieke Wetenschappen. Hij fietste dus van een wereld-zonder-hoop naar een wereld-vol-hoop. Twee werelden van verschil. Dat contrast werd alleen maar pijnlijker toen S'Jongers in de vergaderkamers van het beleid terecht kwam, onder meer bij de Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving. Daar ging het alleen maar 'over' mensen. Zo ontstond zijn missie om ervaringsdeskundigheid 'articulatiemacht' te geven in de wereld van het beleid.

Nu ken ik veel preventiewerkers die bezig zijn met onder meer obesitas-bestrijding, bewegen en gezonde voeding. Ze opereren behoedzaam, oriënteren zich op de achtergronden van de mensen, als het even kan nemen ze een ervaringsdeskundige mee, ze vertellen over gezondheidsrisico's, maar schrijven niets voor. Want ze weten, preventieles nummer 1, dat het opdringen van kennis niet werkt. Ze proberen juist de eigen verantwoordelijkheid te voeden. Tot vervelends toe, denk ik wel eens, want de obesitas-bestrijding in ons land is voorsloog niet bepaald succesvol te noemen.

Dus of de door Tim S'Jongers ten tonele gevoerde preventiewerkers voldoende bewijs zijn om een hele beroepsgroep te diskwalificeren, daar kan je zo je twijfels over hebben. Ik vrees dat hij een karikatuur nodig heeft om de wereldvreemdheid van de mensen-die-het-goed-bedoelen te bewijzen en om hun beledigende paternalisme aan de kaak te stellen. Het contrast tussen de broccoli-boodschappers en de persoonlijke ervaringen van S'Jongers is daarmee zo evident dat hij zonder uit te wijden over wat we al weten over de inzet van ervaringsdeskundigheid meteen kan doorstoten naar de definitieve oplossing. En die luidt: echt ontmoeten.

Willen we de kloof overbruggen dan moet de stem van de ervaring volgens hem overal gehoord en gewogen worden - in de beleidskamers, bij het formuleren van onderzoeksopdrachten, bij alles wat hen aangaat. Maar of dat echt gaat gebeuren, daar heeft hij duidelijk weinig vertrouwen in. Is het niet de arrogantie van de macht om het beter te weten? Willen de machtvollen echt ruimte maken?

Tim S'Jongers heeft dus nog een missie te gaan en ik wens hem natuurlijk alle succes. Ervaringsdeskundigheid als bron van kennis, als kritisch tegengeluid, ja als tegenmacht – het zet menig professionele praktijk op scherp en brengt een dimensie binnen die al te gemakkelijk wordt veronachtzaamd. Maar het gaat te ver om aan de hand van karikaturen een complete beroepsgroep

te diskwalificeren. Of het beleid afhankelijk te maken van de zuiverheid van de verdrukte stem. Of niet te mogen praten over obesitas totdat alle kindermoeder is opgelost.

Laten we alsjeblieft wegblijven van dat ahistorische idee dat wie het niet aan den lijve heeft ervaren minder recht van spreken heeft. Zo'n beetje onze complete verzorgingsstaat is gebouwd op de inspanningen van mensen die het beste met hun medemensen voor hadden zonder er zelf onder te lijden. Dat deden ze uit de volle overtuiging dat er een beter en rijker leven mogelijk was. En ja, dat kan je paternalistisch noemen.

Maar ik denk dat zo'n overtuiging, dit bezielde paternalisme, in de strijd tegen obesitas behulpzamer is dan het massaal aan de tafel noden van obesen om over het beleid mee te praten. We hebben al genoeg praattafels in Nederland, laten we de 'hooplozen' in Nederland daar niet mee vermoeien. Laten we vooral echt wat gaan doen aan armoede, ongelijkheid en onrechtvaardigheid, maar hou op om beleidsinterventies zonder goedkeuringsstempel van ervaringsdeskundigen als beledigend en wereldvreemd te kijk te zetten. Daar is niemand mee gebaat.

Overigens: volgens chefkok Ramon Brugman (BinnensteBuiten) vinden vrijwel alle kinderen broccoli lekker.